Paskaidrojoša piezīme, kas pievienota priekšlikumam par mērķtiecīgu VGAR pārskatīšanu

Šīs piezīmes mērķis ir precizēt mērķi un darbības jomu priekšlikumam pārskatīt Vispārējo grupu atbrīvojuma regulu ("VGAR"), kas jāpievieno nākamajai daudzgadu finanšu shēmai (DFS). Šī piezīme papildina pirmo sabiedrisko apspriešanu par šo VGAR priekšlikumu.

Publiskais finansējums, kas atbilst valsts atbalsta nosacījumiem, kā noteikts Līguma par Eiropas Savienības darbību ("LESD") 107. panta 1. punktā, pirms tā īstenošanas principā ir jāpaziņo Komisijai un jāapstiprina. Principi, kas ir ES valsts atbalsta noteikumu pamatā, kalpo tam, lai nodrošinātu, ka publiskie izdevumi nerada negodīgu konkurenci uzņēmumiem, kas darbojas ES iekšējā tirgū. Konkrētāk, šie principi palīdz nodrošināt, ka publiskie līdzekļi neaizstāj privātos ieguldījumus, kalpo vispārējiem politikas mērķiem un nepārsniedz summas, kas vajadzīgas šo mērķu sasniegšanai. Tikai tad, ja tiek uzskatīts, ka konkurences izkropļojumi ir ierobežoti, dalībvalstīm nav pienākuma paziņot Komisijai par valsts atbalstu, ja attiecīgais atbalsts atbilst visiem attiecīgajiem VGAR noteiktajiem kritērijiem.

Grozījumu, par kuriem notiek sabiedriskā apspriešana, nolūks ir mērķtiecīgi grozīt VGAR, nodrošinot to, ka šos principus piemēro pēc iespējas vienkāršākā un iedarbīgākā veidā, lai atvieglotu valsts finansējuma un ES budžeta finansējuma kombinēšanu.

Konkrētāk, priekšlikums ir pārskatīt VGAR trīs jomās, lai dalībvalstīm būtu iespēja bez iepriekšējas paziņošanas īstenot šādus valsts atbalsta pasākumus:

- valsts finansējums, kas ietverts finanšu produktos, kurus atbalsta no fonda *InvestEU*;
- pētniecības, attīstības un inovācijas projekti ("*R&D&I*") projekti, kas saņēmuši izcilības zīmogu programmas "Apvārsnis 2020" vai "Apvārsnis Eiropa" ietvaros, kā arī līdzfinansēti projekti un komandsadarbības pasākumi programmas "Apvārsnis 2020" vai "Apvārsnis Eiropa" ietvaros;
- Eiropas teritoriālās sadarbības ("ETS") projekti.

Šī iniciatīva lielā mērā balstās uz pierādījumiem un datiem, kas iegūti saistībā ar Komisijas priekšlikumiem iepriekš minētajiem tiesību aktiem, apvienojumā ar Komisijas tirgus pieredzi un pieredzi, kura gūta Komisijas lietu izskatīšanas praksē. Ņemot vērā, ka šai iniciatīvai ir papildpasākuma raksturs un ka ir ierobežota rīcības brīvība attiecībā uz neatkarīgu izvēli saistībā ar politiku vai parametru izstrādi, atsevišķs tās ietekmes novērtējums netika uzskatīts par nepieciešamu.

Sīkāka informācija par izmantoto metodiku ir sniegta I pielikumā.

Fonds *InvestEU*

1. Konteksts

Fonda *InvestEU* mērķis ir nodrošināt ES garantiju, lai atbalstītu finansēšanas un ieguldījumu operācijas nolūkā risināt konkrētas tirgus nepilnības un mobilizēt papildu privātos un publiskos ieguldījumus Savienības iekšējās politikas atbalstam. Dalībvalstīm būs iespēja atvēlēt savus resursus ES garantijai dalībvalsts nodalījumā un/vai ar attīstību veicinošu valsts banku vai citu publisko finanšu iestāžu starpniecību finansēt finanšu produktus, izmantojot atbalstu no fonda *InvestEU*.

Tā kā valsts līdzekļi (tostarp no Eiropas strukturālajiem un investīciju fondiem) var būt valsts atbalsts LESD 107. panta 1. punkta nozīmē, šā priekšlikuma mērķis ir uzlabot mijiedarbību starp fondu *InvestEU* un valsts atbalsta noteikumiem. Tam būtu jāveicina dalībvalstu resursu piešķiršana nolūkā finansēt mērķa ieguldījumus ar fonda *InvestEU* atbalstu, vienlaikus nodrošinot, ka tiek līdz minimumam samazināti iespējamie konkurences izkropļojumi.

Tādēļ ierosinātās pārskatīšanas mērķis ir izdarīt papildu grozījumus noteikumu kopumā valsts atbalsta jomā un pasludināt valsts atbalstu, kas saistīts ar tādiem finanšu produktiem, kurus atbalsta no fonda *InvestEU*, par saderīgu ar iekšējo tirgu, ja ir izpildīti daži konkrēti nosacījumi, un tas savukārt atbrīvos dalībvalstis no pienākuma iesniegt Komisijai iepriekšēju paziņojumu.

Ar šo sabiedrisko apspriešanu Komisija vēlas saņemt atgriezenisko saiti par ierosināto noteikumu raksturu. Būtisks sabiedriskās apspriešanas un atgriezeniskās saites elements, ir datu un informācijas ievākšana par darījumiem, kas ir plānoti fonda *InvestEU* ietvaros, un par to, vai un kā uz šiem darījumiem, ciktāl tie ietver valsts atbalstu, attieksies šis priekšlikums.

2. Kad piemēro VGAR noteikumus attiecībā uz *InvestEU*?

VGAR noteikumus attiecībā uz *InvestEU* piemēro tikai situācijās, kurās ir iesaistīts valsts atbalsts LESD 107. panta 1. punkta nozīmē (sk. arī diagrammu II pielikumā). Tādā gadījumā ir jābūt izpildītiem visiem šiem kritērijiem[1]:

- atbalstu finansē no dalībvalstu līdzekļiem, un tas ir attiecināms uz dalībvalsti. Tas attiecas tikai uz gadījumiem, kad iesaistītajai dalībvalstij ir rīcības brīvība attiecībā uz iesaistīto resursu izmantošanu. *InvestEU* kontekstā attiecināmība uz valsti un valsts resursi var būt šādās situācijās:
    - valsts attīstību veicinošas bankas ir īstenošanas partneri un/vai finanšu starpnieki *InvestEU* paredzētā ES vai dalībvalsts nodalījuma ietvaros;
    - ja runa ir par ES garantiju dalībvalsts nodalījuma ietvaros, jābūt izpildītam nosacījumam, ka ES garantiju atbalsta no Eiropas strukturālajiem un investīciju fondiem[2];
- atbalsts sniedz priekšrocību (t. i., tas neatbilst tirgus nosacījumiem) un ir selektīvs (t. i., ir pieejams tikai noteiktiem saņēmējiem);
- atbalsts tiek sniegts saimnieciskām darbībām (piemēram, tas neattiecas uz valsts izglītību);
- atbalsts rada vai draud radīt konkurences izkropļojumus un ietekmē tirdzniecību starp dalībvalstīm.

Situācijās, kad vismaz viens no iepriekš minētajiem kumulatīvajiem kritērijiem nav izpildīts, finansējums nav uzskatāms par valsts atbalstu un līdz ar to VGAR noteikumi attiecībā uz *InvestEU* nav piemērojami.

---

[1] Šie kritēriji ir precizēti Komisijas Paziņojumā par Līguma par Eiropas Savienības darbību 107. panta 1. punktā minēto valsts atbalsta jēdzienu: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX:52016XC0719(05).

[2] Valsts finansējums nav valsts atbalsts, ja no Eiropas strukturālajiem un investīciju fondiem piešķir līdzekļus *InvestEU* budžeta garantiju nodalījumā bez dalībvalstu rīcības brīvības un bez citiem nosacījumiem, izņemot ģeogrāfisko sadali, kas raksturīga Eiropas strukturālajiem un investīciju fondiem.

Komisija attiecībā uz tipiskiem scenārijiem saistībā ar atbalstu no *InvestEU* fonda plāno sniegt norādes par atbalsta kvalificēšanu un jo īpaši to publisko resursu attiecināmību uz dalībvalstīm, ko dalībvalstis vai valsts attīstību veicinošās bankas piešķir ieguldījumiem tematiskos finanšu produktos (piemēram, platjoslas infrastruktūrā). Šajās norādēs cita starpā tiks aplūkota ieguldījumu pārvaldnieka loma, atlase un neatkarība, pārvaldības struktūra un citi attiecīgi elementi.

3. VGAR priekšlikums attiecībā uz *InvestEU*

VGAR priekšlikums attiecībā uz *InvestEU* ietver divus scenārijus.

- **Pirmais (vispārējais) scenārijs** nosaka ierobežotu **atbilstības un izslēgšanas kritēriju kopumu galīgajiem saņēmējiem, kā arī maksimālās finansējuma summas**. Īstenošanas partneri, piemēram, valsts attīstību veicinošās bankas, var sniegt tiešu finansējumu tādiem projektiem, kā, piemēram, infrastruktūras projekti.
- **Otrais scenārijs** attieksies uz finanšu produktiem, ar kuriem atbalsta mazāku finansējumu (parasti līdz 6 miljoniem EUR vienam galīgajam saņēmējam) un kurus galīgajiem saņēmējiem nodrošina **komerciālie** finanšu starpnieki, kas uzņemas daļu no riska. **Saskaņā ar šo scenāriju galīgajiem saņēmējiem nebūs** ierobežojumu **("atbilstības kritēriju"), izņemot** tādu lielu uzņēmumu izslēgšanu, kuriem ir finanšu grūtības. Saskaņā ar šo scenāriju attīstību veicinošās valsts bankas ar komerciālu finanšu starpnieku palīdzību varēs izveidot *COSME* vai *InnovFin* finanšu produktu pēctečus.

Lai pievērstos šiem diviem scenārijiem, ar VGAR priekšlikumu papildus dažiem I nodaļas horizontālo noteikumu grozījumiem, piemēram, definīcijām vai, attiecīgā gadījumā, īpašiem atbrīvojumiem no dažiem VGAR horizontālajiem nosacījumiem attiecībā uz atbalstu, kas saistīts ar *InvestEU*, VGAR ir pievienota jauna 16. iedaļa. Šajā jaunajā iedaļā ir trīs jauni panti, proti, 56.d pants, kurā noteikta iedaļas darbības joma un kopīgi saderības nosacījumi, kas piemērojami atbalstam jebkurā no abiem scenārijiem, 56.e pants (pirmais, vispārējais scenārijs) un 56.f pants (otrais scenārijs).

Pētniecība, attīstība un inovācija (PAI)

Nākamās DFS ietvaros PAI atbalstam būs liela nozīme programmā "Apvārsnis Eiropa". Ierosinātais VGAR grozījums papildinās programmu "Apvārsnis Eiropa" (vai pirms tam — programmu "Apvārsnis 2020"), atvieglojot veidu, kādā var apvienot ar valsts finansējumu centrāli pārvaldīto finansējumu no programmas "Apvārsnis Eiropa" vai — projektos, kas saņēmuši izcilības zīmogu, — aizstāt to ar valsts finansējumu. Pēc tam, kad tika veikta detalizēta dažādo noteikumu kopumu kartēšana, ar grozījumu tiek saskaņoti atsevišķi valsts atbalsta noteikumu aspekti, no vienas puses, un "Apvārsnis Eiropa", no otras puses. Tas novērsīs iespējamās neatbilstības, kas izraisa kavēšanos vai grūtības, piešķirot PAI finansējumu nākamās DFS ietvaros.

Konkrētāk, VGAR projektā, par kuru notiek šī sabiedriskā apspriešana, ir paredzēti atbrīvojumi no paziņošanas pienākuma un prasības valsts līmenī veikt novērtējumu par tāda PAI projekta kvalitāti, kas jau ir novērtēts saskaņā ar programmas "Apvārsnis 2020" noteikumiem šādās jomās:

- atbalsts MVU pētniecības un attīstības projektiem, kā arī Marijas Sklodovskas-Kirī vārdā nosauktajām darbībām, kurām piešķirts izcilības zīmoga kvalitātes apliecinājums programmas "Apvārsnis 2020" vai "Apvārsnis Eiropa" ietvaros (25.a pants);
- atbalsts, ko sniedz līdzfinansētajiem projektiem, kuri ir neatkarīgi izvērtēti un atlasīti pēc starptautiska uzaicinājuma iesniegt priekšlikumus programmas "Apvārsnis Eiropa" ietvaros (25.b pants);
- atbalsts, ko sniedz komandsadarbības pasākumiem, kuri ir neatkarīgi izvērtēti un atlasīti pēc starptautiska uzaicinājuma iesniegt priekšlikumus programmas "Apvārsnis Eiropa" ietvaros. Tas ietver arī iespēju sniegt valsts atbalstu ieguldījumiem ar projektiem saistītā infrastruktūrā šādu komandsadarbības pasākumu ietvaros (25.b pants).

Eiropas teritoriālā sadarbība

ETS projektu veicināšana daudzus gadus ir bijusi svarīga ES kohēzijas politikas prioritāte. Saskaņā ar valsts atbalsta noteikumiem jau pastāv grupu atbrīvojums attiecībā uz atbalstu, kas sniegts saistībā ar šādiem ETS projektiem. Ņemot vērā šajā jomā gūto pieredzi, VGAR projektā, par kuru notiek šī sabiedriskā apspriešana, ierosināts divos veidos paplašināt iespējas sniegt atbalstu ETS projektiem:

- pašreizējā grupu atbrīvojuma, kas attiecas tikai uz atbalstu MVU, darbības joma ir paplašināta, atļaujot bez iepriekšējas paziņošanas piešķirt atbalstu arī lieliem uzņēmumiem (20. pants);
- turklāt VGAR paredz vienkāršotu grupu atbrīvojumu ļoti mazām atbalsta summām, ko piešķir ETS projektiem (līdz 20 000 EUR vienam uzņēmumam vienā projektā) (20.a pants).

I PIELIKUMS. Vispārīga informācija par atbilstības/saderības nosacījumiem, atbalsta intensitāti un paziņošanas robežvērtībām

Ierosinātie nosacījumi attiecībā uz atbilstību un saderību, kā arī atbalsta intensitāti un paziņošanas robežvērtībām ir izstrādāti, pamatojoties uz nosacījumiem, kas jau ir piemērojami attiecīgajām valsts atbalsta kategorijām saskaņā ar pašreizējo VGAR.

Saderības nosacījumi pašreizējās mērķtiecīgās pārskatīšanas ietvaros papildina attiecīgās ES finansējuma programmas tādā nozīmē, ka aizsargpasākumi, kuri jau iekļauti minētajās programmās un kuru ievērošanu nodrošina Komisijas iesaistīšanās minēto programmu pārvaldībā, var tikt izmantoti, lai nodrošinātu jebkura finansēšanā iesaistītā valsts atbalsta saderību, un tādēļ tie nav jāpārņem VGAR.

Šajā pārskatītajā tekstā ietvertais atbalsta intensitātes līmenis un robežvērtības tāpat kā citi saderības kritēriji ir balstīti uz pašreizējiem VGAR noteikumiem. Ņemot vērā, ka pārskatītajam tekstam ir papildinošs raksturs, atbalsta intensitātes līmenis — lai nodrošinātu pēc iespējas lielāku saskaņotību — ir noteikts, ņemot vērā piemērojamo finansējuma likmi, ko paredzēta attiecīgajā ES finansējuma programma. Jomās, kurās attiecīgās ES finansējuma programmas neparedz īpašas finansējuma likmes, ierosinātās robežvērtības pārskatītajā tekstā sākotnēji arī ir balstītas uz pašreizējiem VGAR noteikumiem un attiecīgā gadījumā tiek pielāgotas, ņemot vērā centrāli pārvaldītās ES programmas pamatā esošos politikas mērķus.

InvestEU

Grozījumos valsts atbalsta noteikumos saistībā ar *InvestEU*, Komisija ņēma vērā to, ka *InvestEU* pamatā ir aizsargpasākumi, kas attiecas uz konkurences politiku un kas jau ir iestrādāti fonda *InvestEU* noteikumos (ES mērķi, papildināmība un tirgus nepilnības, privāto uzņēmēju izstumšanas ierobežošana). Turklāt Komisija apstiprinās produktu projektēšanas un garantiju nolīgumus. Ņemot vērā šos aizsargpasākumus gan pēc būtības, gan procesa, Komisija uzskata, ka ir vajadzīgi tikai tādi saderības nosacījumi, kas papildina *InvestEU* satvaru un ir samērīgi ar potenciālo konkurences kropļojumu līmeni. Piemēram, VGAR grozījumos saistībā ar *InvestEU* nav nepieciešams kvantificēt saņemtā publiskā finansējuma atbalsta elementu, un arī iespējamo atlikušo atbalstu dažādiem iesaistītajiem dalībniekiem (piemēram, finanšu starpnieku līmenī) var atzīt par saderīgu ar iekšējo tirgu.

Attiecībā uz attiecīgajām robežvērtībām Komisija ņēma vērā to, ka finansējums *InvestEU* ietvaros tiek sniegts, izmantojot finanšu instrumentus, nevis dotācijas. Atšķirībā no dotācijām, kur parasti saņemtā finansējuma pilna summa ir valsts atbalsts, *InvestEU* finanšu instrumentu kontekstā tikai daļa no galīgajiem saņēmējiem sniegtā finansējuma ir valsts atbalsts, un atbalsta elements nav jākvantificē. Tādējādi, esošo VGAR paredzēto robežvērtību izmantošana, kuru pamatā ir dotācijas vai bruto dotāciju ekvivalents (kam nepieciešama atbalsta kvantifikācija), nebūtu piemērota. Robežvērtībās attiecībā uz finansējumu *InvestEU* ietvaros tas ir ņemts vērā, piemērojot reizinātāju robežvērtībām, kas noteiktas attiecīgajām atbalsta kategorijām saskaņā ar pašreizējo VGAR.

Pētniecība, attīstība un inovācija (PAI)

Pašreizējā VGAR jau ir noteikti grupu atbrīvojumi atbalstam PAI jomā. Pašreizējā priekšlikumā ir paredzēti konkrēti pielāgojumi valsts atbalsta noteikumiem, ko šajā jomā piemēro situācijās, kad valsts atbalstu apvieno ar centrāli pārvaldītiem fondiem programmas "Apvārsnis 2020" vai "Apvārsnis Eiropa" ietvaros, kas ir iespējams, pateicoties programmu "Apvārsnis 2020" un "Apvārsnis Eiropa" attiecīgo noteikumu būtībai un tam, ka Komisija iesaistās projektu novērtēšanā un atlasē. Tas nodrošina, ka iespējamie konkurences izkropļojumi ir ierobežoti un ka VGAR ir nepieciešami tikai ierobežoti papildu noteikumi attiecībā uz šādiem projektiem.

Ņemot vērā iepriekš minēto, ierosinātā atbalsta intensitāte, piemēram, attiecībā uz atbalstu projektiem, kam piešķirts izcilības zīmoga kvalitātes apliecinājums atbilstoši jaunajam 25.a pantam, ir noteikta maksimāli 100 % apmērā fundamentālajiem un rūpnieciskiem pētījumiem un 70 % apmērā — eksperimentālajai izstrādei, kas atbilst attiecīgajām finansējuma likmēm, kuras noteiktas programmā "Apvārsnis Eiropa".

Attiecībā uz ieguldījumiem infrastruktūrā komandsadarbības pasākumu ietvaros, kuriem programmas "Apvārsnis 2020" un "Apvārsnis Eiropa" neparedz konkrētas finansējuma likmes, pārskatītajā tekstā ierosināts, ka atbalsts nedrīkst pārsniegt 70 % no ieguldījumu izmaksām. Ierosinātā atbalsta intensitāte ir balstīta uz pašreizējo maksimālo atbalsta intensitāti 50 % apmērā ieguldījumu atbalstam pētniecības infrastruktūrām, kas paredzētas pašreizējās VGAR 26. pantā, bet ir ņemts vērā, ka komandsadarbības pasākumu pamatā esošā loģika ir balstīta kohēzijas politikā.

ETS

Pašreizējā VGAR jau paredz grupu atbrīvojumu ETS projektiem. Tomēr šis grupu atbrīvojums attiecas tikai uz MVU. Pieredze, ko Komisija guvusi pēdējos gados saistībā ar ETS projektiem, ļauj paplašināt šā grupu atbrīvojuma darbības jomu, to attiecinot arī uz lieliem uzņēmumiem, neradot būtisku risku, ka konkurences izkropļojumi palielināsies. Turklāt priekšlikums paredz grupu atbrīvojumu ļoti nelielām atbalsta summām ETS projektu ietvaros. Šāds finansējums iepriekš tika sniegts kā *de minimis* atbalsts. Tomēr jo īpaši ETS projektos, kuros ļoti daudzi saņēmēji saņem ļoti nelielas finansējuma summas, atbilstības nodrošināšana *de minimis* regulas nosacījumiem dažkārt var būt neproporcionāla konkurences izkropļojumu iespējamajam riskam. Ņemot vērā ETS projektu nozīmi ES kohēzijas politikā un ļoti ierobežotos konkurences izkropļojumu riskus, jaunais grupu atbrīvojums paredz vienkāršojumus attiecībā uz šādām mazām atbalsta summām, uz ko saskaņā ar priekšlikumu attiektos grupu atbrīvojums bez nepieciešamības izpildīt papildu nosacījumus.
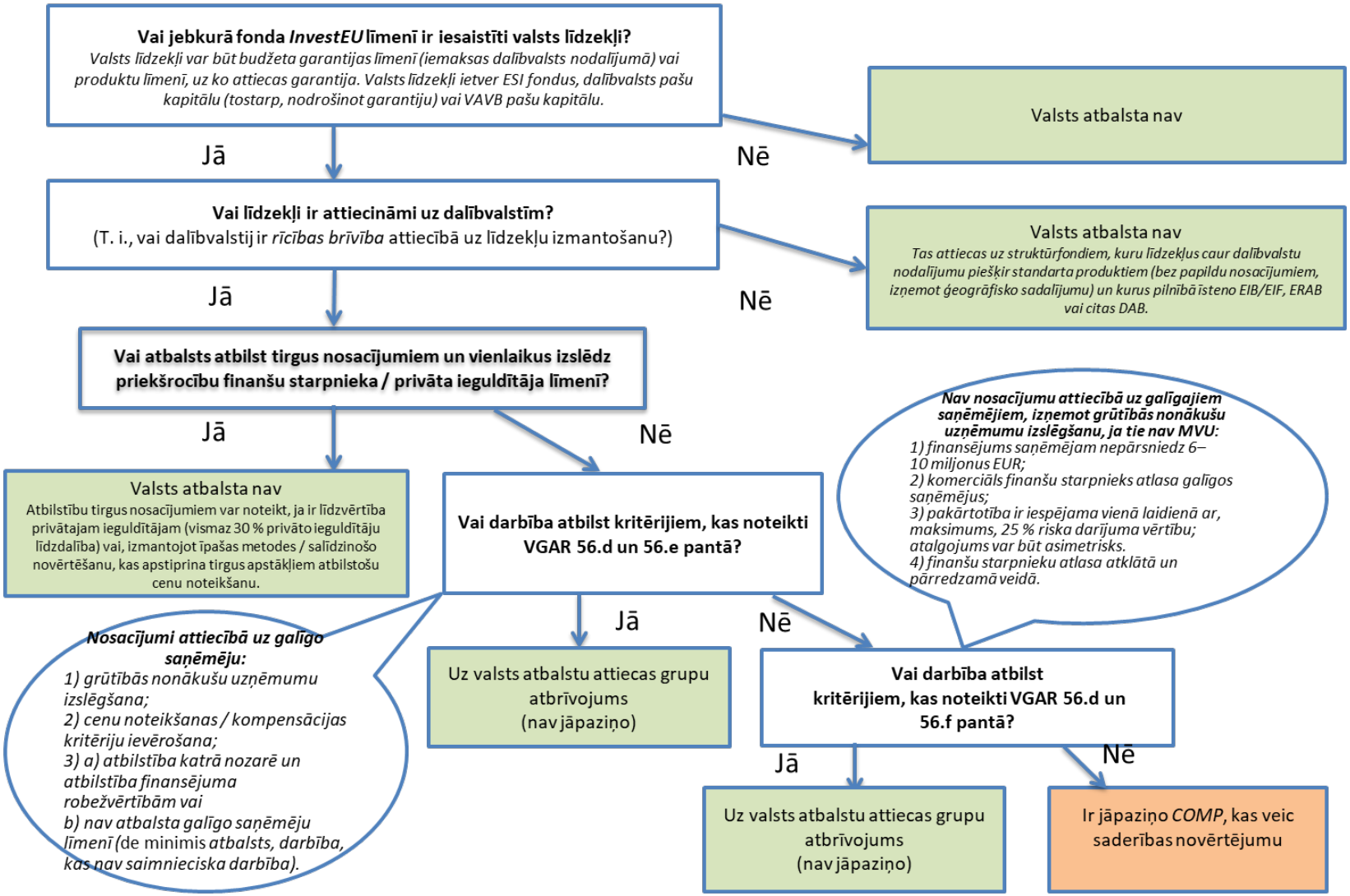
PIELIKUMS. Priekšlikums par VGAR piemērošanu *InvestEU* attiecībā uz valsts līdzekļiem, kas apvienoti ar *InvestEU*